

Streszczenie

Rozprawa doktorska *Polityczne, gospodarcze i techniczne aspekty przeobrażeń sektora gazu ziemnego w Polsce po przełomie 1989 roku* omawia najważniejsze problemy związane z funkcjonowaniem polskiego rynku gazu ziemnego w okresie trwającej na dobrą sprawę po dzień dzisiejszy transformacji. Wspomniane w tytule przemiany są definiowane przy pomocy narzędzi charakterystycznych dla nauk o polityce i administracji w uzupełnieniu o elementarne podstawy analizy ekonomicznej, bez której nie było możliwości odpowiedniej interpretacji problemów badawczych przedstawionych w pracy i poddanych zarówno częściowej, jak również sumarycznej, a więc i końcowej ocenie. Autorka pracy zastosowała połączenie tych dwóch dziedzin nauki w celu uzyskania jak najbardziej przejrzystego, a tym samym, zgodnego z rzeczywistością obrazu polskiego sektora gazu ziemnego. Pozwoliło to również nakreślić perspektywy na przyszłość, z zastrzeżeniem, iż te ostatnie są formułowane głównie w przedziale krótko i średnioterminowym. Tak przyjęta strategia pracy jest niezbędna w celu możliwie najlepszej weryfikacji przyjętych założeń i artykułowanych wniosków, w końcu również hipotezy przedstawionej we wstępie pracy. Odnosząc się do powyższego należy w sposób jednoznaczny podkreślić, iż długoterminowe prognozy są zbyt mocno obciążone dynamiką zachodzących zmian w przestrzeni szeroko definiowanej globalizacji, a ponadto potęgowane tempem procesów globalnych, aby można się na nich opierać, jako na fundamencie rozważań. Brak wyrazistego przedziału czasowego w tytule pracy jest zabiegiem celowym, nie zaś pominięciem takowego przez doktorantkę. Analiza obejmuje co prawda wszystkie istotne kwestie bieżącej polityki energetycznej realizowanej przez państwo polskie przy czym trudno nie sięgnąć do genezy możliwości i ograniczeń naszego sektora. Bez tego zabraknie fundamentu koniecznego do nakreślenia scenariuszy na przyszłość. Bez tych ostatnich, praca nie miałaby poza zapisem faktograficznym, głębszego sensu naukowego. Stąd też koniecznym jest częste odwoływanie się do historii, zarówno polskiego, jak również europejskiego sektora gazowego. Dlatego też taki, a nie inny wymiar czasowy przyjęła autorka pracy doktorskiej w celu jak najlepszego przeanalizowania obszaru badań.¹

---

¹ C. Goes, E. Beckers, *The Impact of Geopolitical Conflicts on Trade, Growth, and Innovation*, World Trade Organisation, 2022; T. P. Wiśniewski, *Transformacja energetyczna a postęp technologiczny i społeczno-gospodarczy*, G. Wojtkowska - Łodej Transformacja rynków energii, Gospodarka. Klimat. Technologia. Regulacje, Seminaria naukowe – Szkoła Energii, Warszawa, 2022, s. 110.

Niezależność energetyczna pozostaje niezmiennie kluczowym celem dla decydentów odpowiedzialnych za realizację zadań wynikających z racji stanu. Przy czym, co warto zauważyć, katalog osób odpowiedzialnych za te ostatnie jest niezwykle szeroki, dotykający niemalże wszystkich dziedzin życia, za które odpowiedzialni są politycy oraz realizujący poszczególne szczegółowe cele, aparat administracji państwa. Suwerenność energetyczna to również istotny, można zaryzykować stwierdzenie, iż niezbędny, element kultury strategicznej, zarówno podmiotów indywidualnych relacji międzynarodowych, jakim są państwa, jak również zinstytucjonalizowanych, których przykładem są organizacje międzynarodowe. Bez wątplenia do takich możemy zaliczyć wielkie korporacje, które w trwającym obecnie etapie globalizacji zaczynają odgrywać rolę kluczową dla funkcjonowania całego światowego obiegu gospodarczego. Innym, oddziałującym ze szczególną siłą na nasz sektor energetyczny elementem „geopolitycznych puzzli”, jest Unia Europejska. Bez spójnej, solidarnej europejskiej polityki bezpieczeństwa energetycznego nie będzie możliwości realizacji długofalowych celów wynikających z naszej racji stanu. Każdy rozwinięty gospodarczo, jak również społecznie, kraj posiada własną, często długofalową strategię bezpieczeństwa energetycznego. Tak jest również w przypadku Polski. W ramach analizy problematyki transformacji energetycznej koniecznym jest uwzględnienie jej wielopłaszczyznowego charakteru. Należy przy tym czerpać z szeregu doświadczeń wynikających ze zdarzeń mających miejsce w przeszłości. Dynamika postępu mierzona czynnikami wpływu: gospodarczym oraz społecznym, przy uwzględnieniu uwarunkowań technologicznych mają istotne znaczenie na wybory dokonywane przez decydentów zarówno na szczeblu krajowym, jak i ponadnarodowym, w obszarze polityki energetycznej.² Przyjęta przez państwo, ale co należy zaznaczyć często modyfikowana strategia energetyczna, jest generowana w oparciu o istniejące możliwości oraz ograniczenia zarówno miejscowego rynku energetycznego, jak i tego o szerszym znaczeniu, ale nie mniej ważnego, europejskiego. W przypadku analizy rynku w celu ugruntowania słuszności wdrażanej strategii energetycznej koniecznym jest zwrócenie uwagi także na poszczególne jej elementy takie jak dostępność surowców energetycznych mierzona zarówno możliwością ich pozyskania ze źródeł krajowych oraz zagranicznych, jak również przebiegiem oraz przepustowością linii przesyłowych. Wynikiem postępu, który dokonał się w sektorze energetycznym w jego gazowej części jest również konieczność uwzględnienia tras przesyłu

---

LNG przy jednoczesnym uwzględnieniu bezpieczeństwa transportu morskiego. W tym ostatnim przypadku staje się to o tyle istotne, iż LNG zaczyna być podstawowym źródłem zaopatrzenia w gaz ziemny, co jest wynikiem nie tylko zmian w sferze technologii produkcji i technik transportu surowca, ale także pochodną sankcji nałożonych na największego dostawcę gazu ziemnego na kierunku europejskim, czyli Federację Rosyjską.

Często również na decyzje dotyczące kierunku, z którego mają być realizowane dostawy, wpływ mają czynniki w postaci możliwości eksploatacyjnych źródła dostaw, wiarygodności kontrahentów oraz cały wachlarz uwarunkowań politycznych z położeniem geopolitycznym państwa importera włącznie. Stąd też zdaniem autorki pracy, polityka bezpieczeństwa energetycznego stanowi znacznie szerszy obszar rozważań, nie odnoszący się tylko i wyłącznie do problemu bezpieczeństwa w ujęciu ekonomicznym. Obecnie to właśnie czynnik polityczny wydaje się w tej mierze decydujący. Stąd też w ramach oceny polskiego sektora energetycznego szczególnego znaczenia nabierają nasze relacje z sąsiadami, w tym z Federacją Rosyjską oraz Republiką Federalną Niemiec oraz, co wydaje się dla autorki rozprawy doktorskiej oczywiste, z instytucjami Unii Europejskiej odpowiedzialnymi za kreowanie europejskiej polityki bezpieczeństwa energetycznego. Stanowią one dla nas kluczowy punkt odniesienia w obszarze kształtowania polityki państwa polskiego w sferze suwerenności energetycznej w ostatnich trzech dekadach. Unia Europejska definiowana całym obszarem państw wchodzących w skład organizacji, nie posiada odpowiednich tożsaczości strategicznych i umożliwiających samodzielność energetyczną, pokładów gazu ziemnego. Powoduje to konieczność sprowadzania surowca z zewnątrz, co przekłada się na silne uzależnienie od państw importerów surowca. Wraz z wyczerpywaniem się własnych pokładów gazu ziemnego widoczny jest szybki wzrost dynamiki tego procesu. Unia Europejska, mierzona jako całość, ale i również w kontekście samodzielnych podmiotów tworzących tę organizację, zmuszona jest sprostać wielu istotnym wyzwaniom w dziedzinie energetyki. Wśród nich, na szczególną uwagę zasługują zwiększenie zależności od importu surowca, wysokimi, i o gorsze, mocno niestabilnymi cenami surowców energetycznych, jak również rosnącym ogólnoswiatowym popytem na energię, co jest związane ze post pandemicznym wzrostem gospodarczym, zwłaszcza azjatyckich gospodarek. Wśród innych problemów na uwagę zasługują te, związane z problemami bezpieczeństwa państw – eksporterów surowca, ale i tych stanowiących pomost tranzytowy na kierunku docelowym. Zmiany w postrzeganiu roli i znaczenia surowców energetycznych, co jest pochodną negatywnych zjawisk mających miejsce w obszarze środowiska naturalnego również

bezpośrednio wpływają na stan obecny stan rzeczy oraz postrzeganie sektora surowców energetycznych.³ Gaz ziemny będzie odgrywał jeszcze przez co najmniej dwie dekady kluczową rolę w gospodarce państw Unii Europejskiej jako paliwo pomostowe, umożliwiające w miarę płynne przejście gospodarek europejskiej na odnawialne źródła energii.

Powyżej zasygnalizowane problemy dotyczą również polskiego sektora energetycznego. Należy przy tym zauważyć, iż w obszarze OZE są one znacznie większe niż pozostałych państw tworzących Wspólnotę. Polska gospodarka opierająca się na węglowodorach, zwłaszcza zaś węgla kamiennym oraz brunatnym, nie jest gotowa na daleko idącą transformację systemu energetycznego. Po części jest to wynikiem schedy po okresie PRL, kiedy to nasz system energetyczny zbudowany został w oparciu o węgiel kamienny jak również, choć w mniejszym stopniu, brunatny. Z drugiej strony nie można nie zauważyć, iż w obszarze dekarbonizacji oraz wdrażania nowych technologii koniecznych dla sprawnego działania systemu OZE, zmarnowano co najmniej dekadę wybierając zachowawczy model zarządzania nadciągającym kryzysem energetycznym. O tym również jest niniejsza praca, choć w kontekście gazu ziemnego jako paliwa pomostowego, które może umożliwić nam w miarę płynne przejście z obecnego systemu na ten pożądany. Nie może przy tym również zabraknąć odniesień do nowych technologii w zakresie poszukiwań, eksploatacji niekonwencjonalnych złóż surowca oraz „erze wodorowej”, która zbliża się do nas przysłowiowymi szybkimi krokami.

Trudno więc nie zauważyć, biorąc pod uwagę powyżej zasygnalizowane w streszczeniu problemy, iż skala wyzwań oraz będących ich wynikiem problemów jest znaczna, stąd też tak istotna wydaje się być współpraca z instytucjami Unii Europejskiej odpowiedzialnymi za europejski sektor gazowy. Współpraca ta musi się opierać na dwóch filarach: pozyskiwaniu środków finansowych na niezbędne dla naszego bezpieczeństwa energetycznego w segmencie gazowym inwestycje, jak również współudziału w budowie wspólnej polityki energetycznej, która może zrekompensować Europie brak dostępu do pokładów tego cennego surowca.
